

O. LUTSU 80. sünni-aastapäeval

Täna tähistame Eesti kirjanduse välja-
paistva meistri, Eesti NSV rahvakirjaniku
Oskar Lutsu 80. sünni-aastapäeva.

O. Luts sündis 1887. a. Tartumaal Pala-
muse kihelkonnas Kaarepere vallas. Õp-
pis Änkülä vallakoolis, Palamuse kihel-
konnakoolis, Tartu reaalkoolis. Töötas
mitmetes apteekides. Alates 1921. aastast
alustas kutseilise kirjaniku teed. O. Luts
suri 1953. aastal.

«...mulle vägisi
kipub pähe üks vei-
der mõte, mille üle
ma esialgu vist küll
ainult muigan. Kui
õige võtaks kätte
ja... kirjutaksin kas
või iseendale mõne
lookese oma kooli-
mälestusist? Otse-
kui elusatena tekivad
mu silme ette kõik
need Tootsid ja Tee-
led, Arnod ja Imeli-
kud... kogu see kih-
elkonnakooli kirev
kompaljong. Nad
ise kipuvad paberile.»

Kui Luts oma esik-
lapsega läks kirjas-
tajate jutule, ei
tahtnud keegi neid
pildikesi õpilaste
elust. Igal pool üks
ja seesama vastus:
«Ei-ei-ei lähel!» Lae-
nates kokku raha,
andis Luts «Kevade»
välja oma kulu ja
kirjadega. Raamatu
menu oli erakordne

ja noor tundmatu
autor sai korraga
kuulsaks.

Ja nüüd, aasta-
kümneid hiljem, on
«Kevade» ja enamik
teisi selle sarja raa-
matutest ikka loe-
tavamaid ja armas-
tatumaid teeseid
oma suurepärase
tüüpid, autori la-
dusa vestmisoskuse
ja muheda huumori
ning lihtsa, rahvaliku
keelega. Huvitav
on siinjuures märki-
da, et 1912. a. ilmu-
nud «Kevade» trü-
kiarv oli 2100. Aasta-
tel 1940—1966 on raa-
matut välja antud
neljal korral, seitset
viimasel, 1965. a.
50 000 tiraažiga.

Oma arvukate ju-
tustuste «Andrese
elukäik», «Õpilane
Valter», «Tagahoo-
vis», «Pankrot» jpt.
ainevallas ja käsit-
luses on Luts saavu-

tanud kõige suure-
ma realistliku töö-
pärasure. «...minu
teoste tegelased
kuuluvad enamikus
«väikste inimeste»
maailma. Neist aja-
vad paljud alles esi-
mesi vagusid oma
elupõllul, kuid sam-
muvad siiski vapralt
läbi eluvõitluse...»

Ja tõesti, me näe-
me tema jutustustes
käsitöölisi, väikesi
ametnikke, orbu-
deks jäänud ja elu
poolt vintsutatud
poisikesi, nukra-
meelseid noormehi,
kellele kuulub
kirjaniku sumpaa-
tia. Igaühes neist on
osake autorist.

Hinnatav osa Lut-
su loomingus on
«Mälestused». Neis
meenutab ta kaasa-
kiskuva emotsio-
naalsusega lapse-
põlve, kooliaega, sõ-
javäeteenistust, kir-
janiku elu. Oma loo-
mingutee alguses
asus Luts ka fõlje-
tonižanri kallale.
Tema esimene fõlje-
ton «Unistus» ilmus
1908. a. ja viimane
— «Unistus ja tege-
likkus» — 1951. aastal.
Luts näitekirjani-

kuna andis meile
«Paunvere», «Kap-
säpea», «Nukitsa-
mehe» jt. Tema teos-
te erakordne menu
teatrilaval algas
aga siis, kui A. Sä-
rev dramatiseeris
«Tagahoovi», «Keva-
de», «Suve», «Tootsi
pulma»...

«Inimene peab
jääma sinna ja loo-
ma seal keskuses,
mida ta tunneb.» on
Luts ise öelnud. Ta
jälgi oma tõeksida-
mistele truuk, seda
tunnistab kogu tema
looming. Tema teos-
te populaarsust meie
päevil võime hinna-
ta kas või selle jär-
gi, et 1940.—1960. a.
on eesti keeles välja
antud 25 teost kogu-
tiraažiga 557 200 ek-
semplari, vene kee-
les on ilmunud 6
väljaannet. Tema
raamatuid on ilmu-
nud läti, leedu, uk-
raina, soome, tšehhi,
ungari jt. keeltes.

Ja kui täna näiteks
võtame kätte «Ke-
vade», siis loeme ik-
ka ja jälle suure
mõnuga.

«Kui Arno isaga
koolimajaja jõudis,
olid tunnid juba
alanud...»

V. LEPP